

Motion till riksdagen

1988/89: Ub831

av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c, mp)

Skolans språkundervisning

Förbindelserna mellan länder och folk ökar. För att vi skall klara oss i det alltmer internationaliserade samhället behöver vi kunskaper och färdigheter som är realiterade inte bara till den egna nationen eller kulturkretsen utan också till omvärlden. Många av livsfrågorna är av global natur och kan bara lösas i internationell samverkan. Det gäller att skapa förutsättningar för ökad förståelse för andra folkgrupper, kulturer och religioner.

Ett ökande antal svenskar kommer i framtiden att arbeta i företag, organisationer och myndigheter med internationella kontakter. Men även i många vanliga arbetsuppgifter överallt i samhället kommer det att ingå internationella moment av varierande karaktär. Det kan gälla att tala i telefon, skriva brev eller läsa bruksanvisningar med fackuttryck på främmande språk. Allt fler anställda inom serviceyrken, inte minst inom detaljhandeln och turistnäringen, kommer i kontakt med människor från andra länder. För att kunna sköta sina arbetsuppgifter måste de kunna förstå och helst tala främmande språk. De behöver också ha viss kännedom om andra kulturer och religioner. Även utanför arbetet vill människor i allt större utsträckning kunna ta del av informations- och kulturutbudet på främmande språk, såsom litteratur, tidningar och tidskrifter, film och television.

Engelska är obligatoriskt språk i grundskolan och på vissa gymnasieskollinjer t. om. årskurs 2 (A-språk). Franska eller tyska är tillvalsämne på grundskolans högstadium och studeras som fortsättningspråk i gymnasieskolan (B-språk). Franska eller tyska kan även vara nybörjarspråk i gymnasieskolan för dem som inte studerat språket i grundskolan; andra språk som spanska och ryska kan också vara nybörjarspråk i gymnasieskolan (C-språk).

Det finns hos eleverna ett stort intresse för att studera språk. Ändå har statsmakterna under senare år krympt skolans resurser för språkundervisning.

Försvagningen av undervisningen i B/C-språk i gymnasieskolan står i skarp kontrast till det ökade behov av språkkunniga tekniker, naturvetare och ekonomer som samfällt omvittnas. Behovet av människor med språklig grundutbildning utöver engelska är uppenbart.

Inför treårig studiegång i språk på teknisk linje m. m.!

Med anledning av aviserad avveckling av årskurs 4 på den tekniska linjen kommer en ny timplan för årskurserna 3 på teknisk linje att utarbetas.

Som allmän linje för språkstudier i gymnasieskolan gäller att elever bör studera de språk de väljer i årskurs 1 under hela gymnasieskoltiden. Eleverna på den tekniska linjen studerar emellertid engelska och B- eller C-språk endast i årskurserna 1 och 2 och har inga språk alls i årskurs 3. Detta är en stor brist i teknikernas studiegång. Nu är rätta tidpunkten att fatta principbeslut om treårig studiegång i språk på gymnasienivå för blivande tekniker. På timplanen för årskurs 3 av teknisk linje bör tas upp tre veckotimmar engelska och tre veckotimmar i B- eller C-språk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Normalt studeras på naturvetenskaplig linje två språk under tre år. På många skolor kan eleverna emellertid välja ett naturvetenskapligt specialämne (alternativämne om sammanlagt åtta veckotimmar) i årskurserna 2 och 3. De som väljer ett specialämne förlorar tre veckotimmar språk, dvs. det ena språket i sista årskursen. Åtgärder bör vidtas för att stimulera elever att välja detta språk som utökad studiekurs, t. ex. genom att betyget i ämne som valts som utökad studiekurs tillgodoräknas vid ansökan till högskoleutbildning (civilingenjörslinjer, läkarlinje m. fl.).

En skicklig tekniker, naturvetare eller ekonom blir i framtiden aldrig en god yrkesman om han eller hon saknar goda språkkunskaper. Det är inte lätt att efter gymnasieskolan klara omfattande språkstudier vid sidan av fortsatta studier. För blivande tekniker, naturvetare, ekonomer m. fl. är det därför viktigt att språkstudierna börjar så tidigt som möjligt, dvs. i gymnasieskolan. För att stimulera tillval av lämpliga språkprogram i skolan bör utbildningsplanerna för högskolans civilingenjörslinjer, naturvetenskapliga linjer, läroplaner, ekonomilinje m. fl. linjer som särskilt förkunskapsprov snarast möjligt uppta tre årskurser engelska och tre årskurser B- eller C-språk från gymnasieskolan.

Intressera elever för studier i främmande språk och på främmande språk!

De som är språkintresserade får största möjlighet till språkstudier på den humanistiska linjen, i normalfallet tre moderna språk som vart och ett studeras under tre år. Med oförändrat timtal i moderna språk kan man på linjen också studera latin eller allmän språkkunskap. På linjen kan också grekiska väljas. Det är av stort värde för utvecklingen av den språkliga kompetensen i landet, om det vid varje större gymnasieskolenhet som omfattar humanistisk-samhällsvetenskaplig (HS) sektor inrättas helklass av humanistisk linje.

På de treåriga linjerna bör eleverna kontinuerligt få öva sig att inhämta information på ett främmande språk i samhällsorienterande eller andra ämnen. För att ta ett exempel, lärare i samhällsorienterande ämne som väl behärskar engelska eller lärare i engelska som är behörig att undervisa även i ett samhällsorienterande ämne bör kunna få undervisa delvis på engelska

i ämnena samhällskunskap, historia och religionskunskap i vissa klasser. Härigenom blir det möjligt för språken att återvinna en del av de timmar som de vid tidigare timplansändringar förlorat.

Skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att under en femårsperiod bedriva en aktiv försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning på treåriga linjer i enlighet med vad som nyss anförts. En alternativ, kompletterande kursplan för undervisning delvis på engelska i samhällskunskap, historia, religionskunskap eller andra ämnen bör samtidigt göras.

Mot. 1988/89
Ub831

Konkretisera målen för språkundervisningen!

Det finns ingen genväg till språklig kompetens, vare sig för den språkbevägrade eller för den som inte är särskilt språkbevävad. Allra minst är detta fallet för den senare. Redan i grundskolan måste man därför ta språken på samma allvar som man tar t. ex. matematiken och förklara uppbyggnaden av det system som man vill lära ut och hur det kan användas kommunikativt. Man bör i språkundervisningen eftersträva insikt hos eleverna om de språkliga sammanhangen.

Om man i läroplan för grundskolan jämför kursplanerna i matematik och engelska finner man att delmomenten i engelska är ganska diffusa och innehållslösa i jämförelse med matematikens. I gymnasieskolans läroplaner för undervisningen i moderna språk möter man samma tendens som i läroplan för grundskolan. De olika momenten i kursplanen för språk är konturlösa. Vidare kan man konstatera att målen för studierna i engelska, som eleverna studerat under sammanlagt nio eller tio år, är desamma som för de kortare studierna i B-franska/tyska.

En god regel när man fastställer mål för undervisning är att målen skall vara möjliga att beskriva, realistiska och mätbara. Det sista innebär att man skall kunna verifiera att man uppnått målet eller delar av målet. Att målen skall vara realistiska innebär bl. a. att de skall kunna uppnås med tilldelade resurser.

Målen för språkundervisningen i gymnasieskolan bör variera beroende på om det är första, andra eller tredje språket som studeras. Målen för de olika språken behöver därför differentieras betydligt mer än för närvarande. De behöver också göras mer konkreta. Av läroplanen bör klart framgå vad som skall studeras och till vilken nivå. Målen skulle bli mycket mer uppmärksammade om de definierades bättre och om det i flertalet fall gick att mäta om man uppnår dem. Det är också viktigt att eleverna i skolan har klart för sig syftet med sina språkstudier. Om syftet blir klarlagt blir det lättare att uppfylla de krav som ställs för att nå målet.

Regeringen bör uppdraga åt skolöverstyrelsen att snarast vidta åtgärder för att åstadkomma beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk.

Utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning!

Språkgrupperna är i många fall alldeles för stora – upp till 30 elever. Det

är nödvändigt att finna sådana organisatoriska former för språkundervisningen att antalet elever i språkgrupperna kan variera beroende på vilken färdighet som skall övas. Vidare är det angeläget med flexibla elevgrupperingar inom ramen för en hel årskurs om 31 – 60 eller 31 – 90 studerande av visst språk för att åstadkomma arbetsformer som passar den enskilda eleven. Det behövs ett intensifierat försöks- och utvecklingsarbete med bl. a. grund- och tilläggskurser. Skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att snarast utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan med utgångspunkt i de resurser som inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser bör finnas tillgängliga för språkundervisning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om moderna språk på timplanen för årskurs 3 av teknisk linje,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förkunskapskrav i språk för vissa utbildningar och om tillgodoräknande av betyg i frivilligt studerat språk vid ansökan till högskoleutbildning,
3. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att under en femårsperiod bedriva en aktiv försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning (språkgymnasium) på treåriga linjer i form av integration mellan främmande språk och icke-språkliga ämnen i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att snarast vidta åtgärder för att åstadkomma beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen snarast får i uppdrag att utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan med utgångspunkt i de resurser som inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser bör finnas tillgängliga för språkundervisning.

Stockholm den 12 januari 1989

Rune Rydén (m)

Martin Olsson (c)

Erling Bager (fp)

Gösta Lyngå (mp)

Karin Falkmer (m)

Per Stenmarck (m)

Ingrid Sundberg (m)